
**РЕЗОЛЮЦІЯ
ПЕРШОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО З'ЇЗДУ ПЕДАГОГІВ
ІЗ ПРЕДМЕТІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ**

23–25 червня 2017 року, Національний університет «Острозька академія»

Ми – учасники Першого Всеукраїнського з'їзду педагогів із предметів духовно-морального спрямування з 24 областей нашої держави та м. Києва: народні депутати України, депутати органів місцевого самоврядування, представники Міністерства освіти і науки України, обласних, міських і районних управлінь освіти і науки, керівники і представники дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих освітніх закладів та закладів післядипломної освіти; науковці, учителі та викладачі предметів духовно-морального спрямування, представники церков, релігійних і громадських організацій, психологи й соціологи, проаналізувавши стан духовно-морального виховання дітей, підлітків та молоді в Україні; обговоривши соціальний і професійний статус педагогічних працівників, які викладають предмети духовно-морального спрямування у вітчизняних дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах; констатуємо вкрай низький рівень духовності та моральності дітей, підлітків і молоді та українського суспільства загалом, окресливши перспективи розвитку духовно-морального виховання дітей і молоді та введення відповідних предметів до змісту освіти у Новій українській школі, **стверджуємо:**

1. Процес становлення й життєдіяльності суспільства та особистості значною мірою залежить від духовно-морального виховання, а могутність, процвітання і державна безпека незалежної України – від духовно-морального та інтелектуального стану громадянського суспільства.

Духовно-моральне виховання – це процес засвоєння традиційних для українського народу біблійних духовно-моральних цінностей і послуговування ними у своїй поведінці та життєдіяльності (носії різних релігій послуговуються у духовно-моральному вихованні своїми священними книгами).

2. Розвитку духовно-морального виховання молодого покоління в Україні перешкоджає розрив між вірою та знаннями, відсутність альтернативної духовної картини світу через домінування так званої наукової (атеїстичної) картини світу в системі освіти, а також низький рівень духовності й моральності, милосердя та гідності в суспільстві. Аналіз сучасної соціокультурної ситуації в Україні засвідчує, що однією з помітних і негативних рис українського суспільства є глибока духовно-моральна криза, моральний релятивізм, наслідками яких стає корупція, криза інституту сім'ї, алкоголізм, злочинність, наркоманія, СНІД, ігроманія, тютюнопаління, лихослів'я, рання підліткова вагітність тощо. Ці вияви аморальності притаманні молоді України, про що свідчать численні випадки підліткової жорстокості та залучення підлітків до суїцидальних груп. Указане зумовлює

необхідність надання першочергової уваги духовно-моральному вихованню, зокрема шляхом подальшого впровадження та вдосконалення викладання відповідних предметів та організації духовно-морального виховання дітей, підлітків та молоді.

3. Для різнобічного й гармонійного розвитку особистості важливо, щоб освітній процес базувався на основі традиційного світогляду українства з цінностями поліконфесійного українського народу: теоцентризм (Христоцентризм), Україноцентризм, кордоцентризм, логоцентризм, родиноцентризм, дитиноцентризм тощо – як на основі наукового осмислення дійсності, так і на скарбах духовного, морального та культурного надбань українського народу й людства загалом, опираючись на духовно-моральні та інтелектуальні здобутки релігійних та світських подвижників істини, зокрема, геніального Григорія Сковороди, трьохсотліття якого святкуватимемо в 2022 р.

4. Предмети духовно-морального спрямування є акме-освітою, дисциплінами навчально-виховного й етико-культурологічного характеру, що формують систему духовних і моральних цінностей особистості: розвиток від людини розумної (*homo sapiens*) – до людини духовної (*homo spiritus*).

5. З перших років незалежності України в державних закладах освіти розпочалося викладання предметів духовно-морального спрямування у західних, а згодом в усіх інших областях нашої держави як факультативних предметів за вибором.

6. З 1992 по 2017 роки в Україні накопичено значний і унікальний досвід духовно-морального виховання: створено навчальні програми, укладено посібники й підручники, підготовлено педагогічні кадри, захищено кандидатські й докторські дисертації з проблем духовно-морального виховання. Водночас викладанням охоплено лише частину дітей дошкільного віку, учнів загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів, студентської молоді, слухачів курсів підвищення кваліфікації закладів післядипломної освіти.

7. Завдяки зусиллям науково-викладацьких колективів Національного університету «Острозька академія», Українського католицького університету, Київського університету ім. Бориса Грінченка, Мелітопольського університету ім. Богдана Хмельницького, Університету менеджменту освіти НАПН України, Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, інших вищих навчальних закладів, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах усіх регіонів України забезпечено викладання курсів «Основи християнської етики», «Етика: духовні засади», «Християнська етика в українській культурі», «Біблійна історія і християнська етика» тощо.

За сприяння Львівського, Івано-Франківського, Тернопільського, Київського обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія», Науково-дослідної лабораторії з християнської педагогіки і психології Українського відкритого університету післядипломної освіти, творчого колективу при Київському університеті ім. Бориса Грінченка, Українського колежу ім. В. Сухомлинського

розроблено навчальні програми, посібники, підручники, хрестоматії, навчально-методичні рекомендації та робочі зошити з вищевказаних курсів для дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладів України.

8. В Україні активно розвивається професійна підготовка викладачів предметів духовно-морального спрямування, базовими (опорними) центрами якої стали вищі навчальні заклади: Національний університет «Острозька академія», Катехитично-педагогічний інститут Українського католицького університету, Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова (м. Київ). У закладах післядипломної педагогічної освіти створено систему підвищення кваліфікації викладачів предметів духовно-морального спрямування, де до викладання залучають як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців. Ними проведено цілу низку навчальних курсів і тренінгів, забезпечено учасників цих занять духовною, дидактичною, навчально-методичною та іншою літературою.

Попри певні успіхи й досягнення у розвитку духовно-морального виховання в Україні констатуємо, що цих заходів недостатньо для збереження належного місця й ролі духовно-морального виховання у вітчизняній освіті.

З огляду на це **наголошуємо** на першочерговій необхідності забезпечення належної уваги з боку Міністерства освіти і науки України, обласних управлінь освіти, директорів шкіл та їхніх педагогічних колективів, батьківської громадськості до виховання дітей і молоді в Україні на засадах традиційних для нашого народу духовних і моральних цінностей (зокрема в контексті національно-патріотичного й духовно-морального виховання), а також нагальну потребу розроблення й закріплення нормативно-правових та організаційно-управлінських механізмів упровадження цих цінностей в освітній процес нової української школи, що передбачає введення до варіативної та інваріантної складових навчальних планів дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих закладів освіти предметів духовно-морального спрямування, насичення духовно-моральним змістом інших навчальних предметів; розроблення правового, кадрового, методичного та фінансового забезпечення викладання цих предметів; підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів зазначених предметів і курсів тощо.

До переліку компетентностей суб'єктів освіти, викладених у Концепції Нової української школи, варто ввести як пріоритетну духовно-моральну компетентність.

Щоб забезпечити ефективність духовно-морального виховання дітей і молоді в Україні **пропонуємо**:

1. Громадській раді з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при Міністерстві освіти і науки України:

узагальнити пропозиції делегатів З'їзду щодо актуалізації потенціалу духовно-морального виховання у змісті вітчизняної освіти та подати їх на розгляд Міністерства освіти і науки України.

2. Міністерству освіти і науки України:

розглянути питання щодо:

- уточнення в Державному стандарті загальної середньої освіти психологічного портрету випускника середнього загальноосвітнього закладу на основі посилення значення духовно-моральних цінностей із подальшим розробленням відповідних навчально-виховних програм;

- упровадження в освітній процес дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних та вищих навчальних закладів предметів духовно-морального спрямування, розроблення відповідних освітніх програм;

- уведення до навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів із 1 по 11 клас предметів духовно-морального спрямування за рахунок годин інваріантної складової з урахуванням положень Концептуальних засад вивчення предметів духовно-морального спрямування у загальноосвітніх навчальних закладах, схвалених рішенням Колегії МОН (протокол № 8/1-12 від 29.06.2006);

- унесення змін до додатку 13 до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 3 квітня 2012 р. № 409 для формулювання примітки до Типового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою і вивченням етики чи курсів духовно-морального спрямування в такій редакції:

«**** Курси духовно-морального спрямування впроваджувати за умови згоди більшості батьків учнів класу та за наявності підготовленого вчителя. Батьки, які не бажають, щоб їхні діти вивчали курси духовно-морального спрямування, пишуть письмову заяву про відмову від курсу. За можливості загальноосвітній навчальний заклад забезпечує обрання учнями одного з альтернативних курсів (наприклад, «Етика», «Основи християнської етики» та ін.)»;

- створення на основі Громадської ради з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при МОН України робочої групи з розроблення проекту Концептуальних засад духовно-морального виховання дітей та молоді в Україні із подальшим затвердженням цього документу наказом МОН;

- вилучення з виховних заходів закладів освіти невластивих для української християнської культури елементів, пов'язаних із ворожінням, чаклунством, магією, окультизмом, спіритизмом, які негативно впливають на психологічний розвиток дитини і формують антихристиянський світогляд (наприклад, хелловін);

- унесення в документи про отримання освіти запису про рівень сформованості у випускника чеснот, зазначених у Стандарті загальної середньої освіти та відомостей про вивчення предметів духовно-морального спрямування;

- перегляд списку творів письменників, використовуваних у навчальному процесі, на предмет моральності;

- пропорційного висвітлення альтернативних теорій походження життя на Землі під час викладання курсів суспільно-гуманітарного і математично-природничого циклів;

- поширення та узагальнення досвіду викладання предметів духовно-морального спрямування в регіонах України на основі створення єдиної електронно-інформаційної платформи;

- вивчення міжнародного досвіду духовно-морального виховання дітей і молоді та проведення з цією метою міжнародного конгресу;
- надання державного статусу всеукраїнським заходам, присвяченим проблемам викладання предметів духовно-морального спрямування: «Вихователь року з духовно-морального виховання», «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування», «Викладач року з предметів духовно-морального спрямування» та олімпіаді «Юні знавці Біблії» поряд з іншими заходами для педагогів, дітей і молоді;
- інформування педагогів і широкої громадськості щодо мети й завдань викладання предметів духовно-морального спрямування через засоби масової інформації, серпневі та січневі педагогічні наради, методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України;
- сприяння розробленню навчально-методичної літератури для інтегрування біблійних засад і духовно-морального компонента до змісту навчальних дисциплін (література, мова, історія, біологія, хімія, фізика, астрономія, географія тощо);

3. Міністерству з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України:

розглянути питання щодо розроблення спільно з Міністерством молоді та спорту України та Міністерством освіти і науки України програми національно-патріотичного й духовно-морального виховання дітей і молоді в Донецькій і Луганській областях.

4. Обласним, Київській міській держадміністраціям, обласним радам, іншим органам місцевого самоврядування:

- 1) розглянути питання щодо розроблення й ухвалення обласних і місцевих програм сприяння викладанню предметів духовно-морального спрямування;
- 2) забезпечити фінансування викладання предметів духовно-морального спрямування та видання друком відповідних навчально-методичних посібників;
- 3) сприяти посиленню уваги до духовно-морального виховання в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів;
- 4) у кожній області України створити ініціативні групи науковців і практиків для впровадження нових ідей, форм і методів, програм і курсів духовно-морального виховання у практику роботи дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

5. Органам управління освітою, обласним інститутам післядипломної педагогічної освіти, керівникам закладів освіти:

- 1) сприяти:
 - подальшому впровадженню викладання предметів духовно-морального спрямування у дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладах.
 - ухваленню обласних і місцевих програм сприяння викладанню предметів духовно-морального спрямування, активізувати роботу з реалізації вже ухвалених відповідних програм і рішень органів місцевого самоврядування;
 - подальшій роботі з підготовки педагогів із предметів духовно-морального спрямування, забезпеченню підвищення їхньої фахової майстерності;
 - створенню методичних об'єднань педагогічних працівників із предметів духовно-морального спрямування;

- створенню кабінетів із духовно-морального виховання у навчальних закладах;

- поширенню позитивного досвіду викладання предметів духовно-морального спрямування в загальноосвітніх навчальних закладах, а також виховання на засадах духовно-моральних цінностей у дошкільних навчальних закладах;

- участі педагогів, дітей і молоді в різноманітних конкурсах, виставках, форумах, презентаціях, олімпіадах і турнірах із предметів духовно-морального спрямування;

- уведенню до навчальних програм підвищення кваліфікації всіх категорій педагогічних працівників спецкурсів із духовно-морального виховання особистості;

2) забезпечити навчальне навантаження вчителів, які викладають предмети духовно-морального спрямування, згідно з навчальною програмою;

3) під час розподілу годин варіативної частини надавати перевагу вивченню курсів духовно-морального спрямування;

4) здійснювати системний методичний супровід викладання предметів духовно-морального спрямування;

5) щорічно заслуховувати інформацію про стан викладання предметів духовно-морального спрямування в дошкільних, загальноосвітніх та вищих закладах освіти;

6) на основі розробленого в Національному університеті «Острозька академія» курсу підготовки вчителів із предметів духовно-морального спрямування інститутам післядипломної педагогічної освіти розробити курси підвищення кваліфікації з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку, учнів, методистів, завідувачів дошкільних навчальних закладів, вихователів.

6. Керівникам закладів освіти, представникам релігійних і громадських організацій:

- налагодити просвітницьку роботу серед працівників системи освіти для поширення знань про використання духовно-морального потенціалу багатства християнської педагогіки в історії України та за кордоном, інформування широкого загалу про наявні правові можливості викладання предметів духовно-морального спрямування, їх змісту та значущості для формування особистості дитини;

- інформувати батьківську громадськість про зміст і особливості викладання предметів духовно-морального спрямування, розробити методичні рекомендації:

1) для батьків щодо виховання дітей у сім'ї на засадах християнських духовно-моральних цінностей;

2) для вихователів, учителів і викладачів дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладів щодо викладання предметів духовно-морального спрямування й інтеграції християнських цінностей у зміст освітнього процесу.

7. Керівникам вищих навчальних закладів:

для забезпечення духовно-морального виховання студентської молоді вводити до навчальних планів навчальні дисципліни відповідного спрямування:

елективні спецкурси «Основи християнської етики», «Основи християнської культури», «Етика подружнього життя на християнських засадах», «Виховання особистості на засадах християнської моралі», «Основи релігійних знань», «Світові велети християнської культури: Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, Іван Огієнко, Костянтин Ушинський, Микола Пирогов» тощо.

8. Керівникам релігійних організацій:

1) сприяти впровадженню викладання предметів духовно-морального спрямування в закладах освіти, зокрема шляхом просвітницької роботи з вірянами, надання фінансової підтримки;

2) обговорити питання впровадження викладання предметів духовно-морального спрямування на соборах, синодах, з'їздах, зборах благочинних, у храмах, домах молитви.

9. ЗМІ, органам управлінням освітою, обласним інститутам післядипломної педагогічної освіти, представникам закладів освіти, релігійних і громадських організацій:

1) вилучити з телевізійних і радіопрограм засобів масової інформації невластивих для української християнської культури передач та реклами, пов'язаних із ворожінням, чаклунством, магією, окультизмом, спіритизмом, які негативно впливають на психологічний та особистісний розвиток дитини, їхніх батьків та дорослих і формують антихристиянський світогляд (наприклад, хелловін);

2) сприяти поширенню інформації про проведення З'їзду та його рішень;

3) висвітлювати в засобах масової інформації перебіг конференцій, круглих столів та інших заходів із питань духовно-морального виховання.

З'їзд уважає, що реалізація його резолюції має ґрунтуватися на спільних зусиллях сім'ї, Церкви, релігійних організацій, державних інституцій, закладів освіти, громадських організацій.

З'їзд закликає церкви й релігійні організації об'єднати свої зусилля задля виховання молодого покоління на традиційних духовно-моральних цінностях українського народу.

Контроль за виконанням резолюції Першого Всеукраїнського з'їзду педагогів із предметів духовно-морального спрямування З'їзд покладає на Громадську раду з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями при МОН України та Всеукраїнську раду з питань виконання ухвал з'їзду.

Учасники Першого Всеукраїнського з'їзду педагогів з предметів духовно-морального спрямування